

Giovanni Giacomo Caroldo, *Istorie Veneziene [Mletačka povijest]*, prir. Šerban V. Marin, Arhivele Naționale ale României, sv. 1: *De la originile Cetății la moartea dogelui Giacomo Tiepolo (1249) [Od osnutka Grada do smrti dužda Jakova Tiepola]*, București 2008., 296 str.; sv. 2: *De la alegerea dogelui Marino Morosini la moartea dogelui Bartolomeo Gradenigo (1249-1342) [Od izbora dužda Marina Morosinija do smrti dužda Bartolomeja Gradeniga]*, București 2009., 288 str.; sv. 3: *De la alegerea dogelui Andrea Dandolo la moartea dogelui Giovanni Delfino (1343-1361) [Od izbora dužda Andrije Dandola do smrti dužda Ivana Delfina]*, București 2010., 287 str.

Djelo mletačkog humanista i povjesničara, diplomata i tajnika ugledne mletačke magistrature Vijeća desetorice, Gian Giacomu Caroldu, ulazi u neobičnu skupinu kasnosrednjovjekovnih i ranonovovjekovnih djela koja su već u razdoblju života njihovih autora postigla određenu slavu i popularnost te ušla u kanon onodobne historiografije na temelju izdanja ili brojnih rukopisnih kopija, ali kasnije nisu doživjela moderna kritička izdanja te polako pala u zaborav. Ovdje je riječ o djelu *Historie venete dal principio della città fino all'anno 1382*, povijesti Venecije od njezinih početaka do kraja rata protiv Genove, ugarsko-hrvatskog kralja Ludovika I. Anžuvina i njihovih saveznika, kojim je Venecija uspjela preživjeti jednu od najvećih kriza u svojoj povijesti i položiti temelj za ekspanziju koja će uslijediti dvadesetak godina kasnije te, u krajnjoj liniji, rezultirati njezinom preobrazbom u svjetsku i mediteransku velisilu (koja će gotovo četiri stoljeća vladati i najvećim dijelom hrvatske obale). Caroldovo djelo bilo je dijelom hrvatske historiografije već u 17. st. kada je brojne ekscerpte iz njega objavio u svojim djelima Ivan Lučić Lucius, a iz tih su ga djela preuzimali i kasniji hrvatski povjesničari poput Dane Grubera i Vjekoslava Klaića. Naravno, Caroldovo je djelo još važniju ulogu imalo u mletačkoj historiografiji 19. st. (preko djela Samuelea Romanina), ali prvo moderno kritičko izdanje doživljava tek nedavno, kada ga na temelju nekoliko najboljih rukopisa priređuje i izdaje rumunjski povjesničar Šerban V. Marin, jedan od najboljih rumunjskih stručnjaka za srednjovjekovnu mletačku povijest. Dosad su objavljena tri sveska (koji sadrže prvih devet knjiga Caroldovog djela), a pripremljen je i četvrti svezak te se njegovo objavljivanje očekuje u skoroj budućnosti.

Prvi svezak izdanja uz prve četiri knjige Caroldovog djela sadrži i uvodnu studiju (*Studiu introductiv*) koju je napisao priređivač (7-36), dok drugi i treći svezak imaju na svom početku samo kraće uvodne bilješke s tehničkim napomenama (sv. 2, str. 7-8; sv. 3, str. 5). Uvodna studija velikim se dijelom bavi problemom autentičnosti sačuvanih redakcija samog djela. Iako povjesničari uglavnom smatraju da je Caroldo ujedno i redaktor djela, priređivač na temelju usporedbe s fragmentarno sačuvanim autografom upozorava da je njegovo djelo u obliku u kojem ga sada poznajemo doživjelo kasnije dvije redakcije: prvu koju možemo smatrati vjeronom kopijom Caroldove i koja je korištena kao temelj izdanja koji se, i drugu, koja je doživjela znatnije redakcijske zahvate kasnijeg prepisivača i koja je korištena za *variae lectiones*. Osim pitanju autorstva, priređivač dio uvodne studije posvećuje i Caroldovim izvorima (u prvom redu utjecaju djela Andrije Dandola koji je gotovo isključivi narativni izvor za prve tri knjige djela). Priređivač analizira i kasniju recepciju djela te njegov utjecaj na kasnije mletačke kronike, u čudu zaključujući da je izravni utjecaj vidljiv samo u nekoliko rukopisnih kronika (u prvom redu onima atribuiranima Markantoniju Erizzu), iako se po velikom broju sačuvanih rukopisa vidi da je djelo bilo općenito poznato. Velik dio predgovora posvećen je tzv. pseudo-

Caroldianskim kronikama i daje detaljan pregled cjelovito i fragmentarno sačuvanih rukopisa, kao i onih koji sadrže Caroldove nastavljачe nakon 1382. godine. Dio predgovora posvećen je i tehničkim napomenama uz izdanje te se objašnjava kako su kao polazište upotrijebljena dva rukopisa iz zbirke mikrofilmova Rumunjskog državnog arhiva (mikrofilmovi *Italien 320* i *Italien 321*; originali se nalaze u Bibliothèque National u Parizu). Priređivač iznosi i svoju namjeru da se nakon originalnog izdanja objave i dopune iz pseudo-Caroldijanskih kronika, a izvještava i o planovima da se u suradnji s Western Australia University priredi dvojezično talijansko-englesko izdanje. Uvodna studija završava priređivačevom ocjenom važnosti Caroldova djela te naglašava da je ono važno ponajprije onima zainteresiranima za mletačku povijest, ali i povijest ostalih talijanskih i europskih političkih sila s kojima je Venecija tijekom vremena imala intenzivne odnose.

Nakon Uvodne studije u prvom svesku, odnosno bilježaka u drugom i trećem svesku, najveći dio izdanja posvećen je kritičkom izdanju teksta Caroldova djela, a slijede mu kazala imena i mjesta. U prvom svesku objavljen je Caroldov uvod u djelo, odnosno njegova retorička poslanica upućena duždu i mletačkim senatorima i plemićima, u kojem u patriotskom duhu kratko razlaže svoje namjere i gledišta (sv. 1, 37-40). U prvom svesku objavljene su knjige 1-4 (za razdoblje od 421. do 1249. g.; 41-239), u drugom knjige 5-7 (za razdoblje od 1249. do 1342. g.; 9-217), a u trećem knjige 8-9 (za razdoblje od 1343. do 1361. g.; 6-210).

Izdanje *Mletačke povijesti* Gian Giacoma Carolda, što ga je priredio rumunjski povjesničar Šerban V. Marin, a izdala njegova matična ustanova, Rumunjski državni arhiv, vrijedan je prinos proučavanju mletačke povijesti, ali, samim time što je hrvatska povijest od mletačke gotovo nerazdvojiva, i proučavanju hrvatske povijesti. Izdanje je izrađeno u skladu sa svim uobičajenim egdotičkim pravilima, a na njegovoj kvaliteti autoru se može samo čestitati te poželjeti da i preostali dio djela uskoro bude objavljen i predan na uporabu znanstvenoj javnosti.

Dragoș Gh. Năstăsoiu i Damir Karbić

Ljerka Šimunković, *Dalmacija godine Gospodnje 1553.: Putopis po Istri, Dalmaciji i Mletačkoj Albaniji 1553. godine*, zapisao Zan Battista Giustinian, prema transkripciji Šime Ljubića prevela i priredila Ljerka Šimunković, Dante Alighieri, Split 2011., 231 str.

Godine 1553. obalno i otočno područje Istre, Dalmacije i Mletačke Albanije obišli su – u svojstvu sindika izravno upućenih iz Mletaka – Antonio Diedo i Giovanni Battista Giustinian. Obojica su po svome povratku sastavili izvještaje koje su, svaki posebno, podastrli središnjim tijelima mletačke državne vlasti. Osim ovih službenih izvještaja rečenih sindika, postoji još i spis koji potpisuje G. B. Giustinian, a koji nosi naslov *Itinerario (Putopis)*.

U svome *Putopisu*, koji je opsegom znatno veći negoli izvještaji upućeni vladi, mletački je sindik pribilježio opis pojedinih etapa putovanja dvojice sindika, ali i brojne relevantne podatke koje je osobno zapazio ili koje su mu, tijekom obilaska gradova od Istre do Ulcinja, prenijeli drugi. Giustinian je iz grada na lagunama krenuo 8. svibnja 1553. Na putu prema Istri pridružio mu se Antonio Diedo te su zajedno otputovali prema Istri. Nakratko su se zadržali u sjevernim gradovima, Piranu, Kopru, Umagu i Puli te se uputili u Zadar, gdje su ostali desetak dana. U Šibeniku su se Diedo i Giustinian zadržali 15 dana, a u Trogiru i Splitu po desetak dana. Uslijedio je put prema Omišu te prijelaz na srednjodalmatinske otoke Brač, Hvar i Korčulu. Početkom kolovoza mletački sindici odlaze u Kotor te potom u Ulcinj (u kojemu ostaju tjedan dana) i Bar, odakle započinje njihov povratak prema sjevernome dijelu istoč-